

Tehetség és agresszió

Pétert 7 éves kora óta ismerem. Hatalmas fekete bogárszemeivel kíváncsian, de öntudatosan vett szemügyre iskolás életének első napjaiban. Mindig tudta, mit AKAR. Bizony sokszor kellett megküzdnie, hogy elfogadja mások szempontját is, belássa, nem minden úgy történik, ahogy abban a pillanatban ő azt elképzelte. Dacolt és mindennemű kooperációt elutasított. Azokkal a társakkal értett szót, akik elfogadták, hogy a játék során hatalomra, dominanciára vágyik. Mint jó módú gyerek, rendelkezett azokkal a játékokkal, amelyekkel ezt a státuszt – néhány gyerek szemében - bitorolhatta. Sok volt körülötte a konfliktus: rendszeresen testi erejével harcolta ki „igazát”, gyakran felemelte hangját, problémamegoldási javaslatokra sértődéssel, duzzogással válaszolt. Maximálisan sikerorientált kisfiú volt, míg egy-egy dicséret szárnyakat adott neki, a kudarcokat nem tudta feldolgozni. Egy dührohama utáni „négy szemközti idill” hozta meg az áttörést... Kettesben voltunk, a többi gyerek már az udvaron játszott, és Peti fantáziavilága kitárult! Rajzolt és rajzolt, úrlényeket, úrhajókat és mesélt és mesélt és mesélt! Elkápráztatott mesevilágával, választékos kifejezőmódjával, tájékozottságával! Ezt Ő is megérezte. Akkor a rajz nem készült el, így alkalom adódott, hogy másnap folytassuk. És Péternek egyre fontosabbá váltak azok a fél órák, amelyeket csak kettesben, az ő mesebirodalmában töltöttünk! Egy idő után már akkor is odafigyelt a kéréseimre, ha nem csak kettesben voltunk és nem csak az ő világáról beszélgettünk. Zokon is vette, ha egyik-másik társával durván viselkedett és én azt mondtam neki, hogy ma elment a kedvem a négy szemközti rajzolgatástól. Lassan-lassan gyűlni kezdtek körülötte az igazi barátok is....

A tehetséges gyermekeknél sokszor megjelenik az agresszió, hiszen ez nemcsak olyan reakció, amelynek negatív célja a rombolás vagy az erőszak, hanem egyféle belső indíttatás, törekvés is mindenfajta cselekvésre, a siker eléréséhez.

A tehetséges emberek általában, de különösen a tehetséges gyermekek nagyon terhesnek érzik a korlátozásokat, úgy érzik, bármifajta korlátozás akadályozza őket a lehetőségeik kibontakozásában. Határok viszont mindenütt vannak (otthon és iskolában egyaránt) és a tehetségeseknek ez sok nehézséget okoz. Egyesek keresztül tudják vinni akarataikat, mások visszahúzódnak, megint mások felveszik a harcot a korlátozó személyek ellen.

Egy kutatás során tehetséges gyermekek különböző magatartásformáit vizsgálták (E. Landau), 4 különböző típust különböztettek meg: a legtöbb tehetséges gyermekre agresszív mozgások jellemzőek: mindent megnéznék, megtapogatnak, kipróbálnak. Sohasem ülnek nyugodtan, kezük mindig mozog. Feleleteik provokatív jellegűek és figyelmet keltők. Az iskolába általában jól, kreatív módon beilleszkednek. Vannak barátaik – kisebb konfliktusok ellenére is – kedvelik őket. Ezeknél a gyerekeknél az agresszió konstruktív módon kerül kifejezésre, mert nincsenek olyan konfliktusok, amelyek akadályozhatnák lehetőségeik kreatív megvalósulását.

A következő csoportba olyan tehetséges gyermekek tartoznak, akik a tanárok kedvencei, de soha sincsenek megelégedve magukkal, mindent még jobban akarnak csinálni. Mindent előbb alaposan megvizsgálják, és csak azután látnak munkához. Jó ideig eltart, míg elég biztonságot éreznek ahhoz, hogy a rendelkezésükre álló szabadsággal éljenek, hogy merjenek kísérletezni. Ők sajnos elfojtják konfliktusaikat, ezáltal adottságaikat szigorú határok közé szorítják.

A harmadik csoport a legproblematicusabb. Az idetartozóknak minden egyre megy, nem érdekli őket sem az iskola, sem egyéb tevékenység. Ők az ún. alulteljesítők. Esetükben a konfliktusok a személyiség mélyebb rétegeiben vetnek gyökeret. A félelem erősebb, mint az agresszió. Az eredmény teljes passzivitás és közömbösség.

A negyedik csoport dacos, kooperációt elutasító gyerekekből áll. Küzdenek tanáraik, szüleik, társaik ellen egyaránt. Többnyire nincsenek barátaik, mert túlságosan hatalomra vágnak. Sokszor maradnak otthon, mert nincs kedvük iskolába járni. Ők az agressziójukat, konfliktusaikat a környezetre vetítik, képességeiket, aktivitásigényüket csak destruktív módon tudják kifejezésre juttatni.

A tehetségek nevelésében az a nehéz feladat, hogy miközben csökkentjük az agresszió destruktív formáit, ugyanakkor az energiát, ami belőle származik, pozitív „hajtóerővé” formáljuk át.

Péter ma már elmúlt 20 éves... - az Ő szavaival élve: „kutatja a rák ellenszerét, csak azt, de azt keményen”.

Az Ő története sikertörténet, hiszen a kezdeti kis „mufurból” mára kutató ifjú vált. Ez pedig csak úgy valósulhatott meg, ha a környezete – családja, tanárai, kortársai – SZERETETTEL, TÜRELEMMEL, TÁMOGATÓAN és MEGÉRTŐEN egyengették az útját idáig.

Gonda Judit, tehetségfejlesztő szakértő